

John Updike

„Brasiilia“

Ilmamaa, 2012

Ebaharilik armastuslugu

Romaan „Brasiilia“ on Ameerika kirjaniku, mitmekordse Pulitzeri ilukirjanduspreemia laureaadi, John Updike käsitus iidsest Tristani ja Isolde müüdist kaasaegsemas võtmes. Selles maagilise realismi suurteoses on reaalsus ja fantaasia omavahel väga tihedalt seotud ja oskuslikult põimitud. Mänguliselt on kujutatud inimese psüühika pimedamat poolt ning keerukaid sotsiaalseid ja poliitilisi olusid.

Raamatu lugemist alustasin ma kerge umbusuga, sest ladina-ameerika kirjandusega varasemat kokkupuudet ei olnud. Esimesed peatükid panid pigem kulmu kortsutama, sest tegevus keerles aina noorte seksuaalihade ja nende rahuldamise ümber. Õnneks oli see kõigest petlik esmamulje. Vastupidiselt kartustele rullus mu ees lahti mitmetasandiline probleemistik, mis kätkes endas ümbritseva maailma paratamatuid murekohti: vanemate ülemvõim, raha õigus, vägivald, ebavõrdsus jpm.

Sündmused algavad 1966. aastal kuumal Copacabana rannal Rio de Janeiros, kus tumedanahaline pätipoiss Tristão kohtab rikkast perekonnast päris heledanahalist Isabeli, kellesse ta silmapilkselt armub. Romaani läbivad teemad on vastandumine, seda nii iseloomujoontes, majanduslikus seisus kui ka välimuses ning eelarvamused. Just väljanägemise, täpsemalt nahavärvi, erinevuse tõttu tekib sündmuse käivitav konflikt. Nimelt on Isabeli heledanahaline isa tütre neegrist mehe vastu ja noored armastajad otsustavad põgeneda. Nii algab see eepiline lugu armastuse suurest jõust ja kustumatust kirest, mis hoiab neid koos üle mitmekümne aasta hoolimata teele ilmuvatest ebareaalset takistustest, mida autor kirjeldab kui täiesti mõistusepäraseid sündmusi.

Updike on kujutab värvikalt, tõetruult ja ilustamata Brasiilia suurlinnu, Lõuna-Ameerika metsikut loodust, elu kullakaevanduses, orjust džunglis ja noortevahelist armastust. Täpsed ja loomutruud, algul isegi ebamugavad ning jahmatamapanevad kirjeldused loovad lugeja silme ette uskumatult reaalse pildi romaani sündmustikust. Korduvalt tekkis tunne, nagu oleksin ise metsikus Lõuna-Ameerikas ringi seiklemas. Hämmastav on fakt, et kõige selle loomise tarvis ei ole autor ise kunagi Brasiilias viibinud. Kuid põhjalik eeltöö ja ka pädevad toimetajad, keda Updike tänab, on selle korvanud.

Nüüd võis Tristao raskusteta mõelda „Isabelist kui seedesüsteemist jalgadel, millel oli vaja sittuda ja millele meeldis joosta, väikestviisi liikumist ja roojamist nautideski – peaaegu nagu tema. Isabeli pärak, mis oli talle enne kergelt vastik olnud, astudes oma pruunika varjundiga nahataskus kui plekk kannikate vahel, püsis laik hõbejas lõhes, ilmutas end nüüd õrna näsalise lihapunjana, mida purpursed tooni tõttu oli raske eristada ümbritsevast baklažaaniläikest. (lk 236)

Updike'i „Brasiilia“ lugemine oli kahtlemata uus ja rikastav kogemus. Maailmapildi avarumine on paratamatu, kui kogeda midagi uut, nagu selleks oli ladina-ameerika kirjandus kõigi oma võludega. Ma ei ole kindel, kas maagiline realism on see, mille järgi ma uuesti raamatukokku tormaks, kuid kellel säärane lugemiskogemus puudub, siis silmaringi laiendamiseks ja senitundmatu žanri avastamiseks on „Brasiilia“ vägagi sobilik teos

Ulakass 2015